

ÖZGÜN ARAŞTIRMA MAKALESİ / ORIGINAL RESEARCH ARTICLE

Copyright@Author(s) - Available online at dergipark.org.tr/en/pub/igusbd.
Content of this journal is Licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 (CC BY-NC-ND) International License.

Meslek Yüksekokullarının Yerel Kalkınmadaki Rolü ve Önemi: Türkiye Özelinde Genel Bir Değerlendirme

The Role and Importance of Vocational Schools in Local Development: A General Assessment Specific to Türkiye

Ömer Faruk ASLAN

Bu çalışma, 15-16 Mayıs 2025 tarihleri arasında Türkiye'nin Erzurum ilinde Atatürk Üniversitesi'nin ev sahipliğinde gerçekleşen "I. Uluslararası Sosyal Bilimler Alanındaki Meslek Dallarında Eğitim, İstihdam ve Meslek Etiği: Yeni İmkânlar ve Yaklaşımlar" adlı sempozyumunda sunulan özet bildirinin genişletilmesiyle oluşturulmuştur.

Öğr. Gör. Dr., Atatürk Üniversitesi, Oltu Meslek Yüksekokulu, Finans ve Bankacılık Bölümü, Erzurum, Türkiye.
✉ ofaruk.aslan@atauni.edu.tr

Geliş/Received: 10.04.2025
Kabul/Accepted: 06.08.2025

Öz

Amaç: Çalışmanın temel amacı ilçe seviyelerine kadar örgütlenen meslek yüksekokullarının yerel kalkınmadaki yeri ve öneminin tespit edilmesidir. Ülkemiz özelinde yükseköğretim eğitim seviyesinde geline son noktanın belirlenmesidir.

Yöntem: Araştırmada bu kapsamda TÜİK ve yükseköğretim kurumlarından yıllara göre yükseköğretim eğitim seviyesine ilişkin veri setleri elde edilmiştir. Elde edilen veriler bir önceki yıla göre ve geline son noktada artış veya azalış oranları verilerek istatistiki analiz yapılmıştır. Yaşanan artış veya azalışların nedenleri hakkında yorumlama yapılarak politika önerilerinde bulunulmuştur.

Bulgular: Çalışmadan elde edilen bulgular, genel olarak yükseköğretim kurumlarına yönelik kamu ve özel harcamaların arttığını; buna bağlı olarak okul, öğrenci, öğretim elemanı ve mezun sayılarında da artış yaşandığını göstermektedir.

Sonuçlar: Ülkemizin yükseköğretim seviyesine yapmış olduğu yatırımlar genel olarak değerlendirildiğinde hemen hemen her yıl artmıştır. Meslek yüksekokul seviyesinde de genişleme stratejisi izlenmiştir. Ancak bu yapılırken özellikle dünya eğitim sisteminde geline son nokta göz önünde bulundurularak stratejik, yüksek kazanç elde edebilecek ve uluslararası pazarlarda söz sahibi olmayı sağlayacak alanlarda bölümler açılarak ilgili alandaki firmaların artmasına katkı yapılmalıdır. Ayrıca açılacak bölümlerin firmaların yanı başında konuşlanmaları sağlanmalıdır. Böylece öğrenciler sektörle iç içe olacak ve firmaların istediği şartlarda nitelikli elemanlar yetiştirilebilecektir. Böylece meslek yüksekokulu bulunduğu yörenin yerel kalkınmasına olumlu etki edecektir.

Anahtar Kelimeler

Yerel Kalkınma, Büyüme, Gelişme Ekonomisi, Beşeri Sermaye, Meslek Yüksekokulu.

Abstract

Purpose: The main purpose of the study is to determine the place and importance of Vocational Schools organized up to district levels in local development. It is to determine the final point reached in the higher education level in our country.

Method: In this context, data sets regarding the higher education level were obtained from TURKSTAT and Higher Education Institutions according to years. The obtained data were statistically analyzed by giving the increase or decrease rates compared to the previous year and the final point reached. The reasons for the increase or decrease were commented on and policy recommendations were made.

Findings: The findings of the study show that public and private expenditures on higher education institutions have increased in general, and accordingly, there has been an increase in the number of schools, students, faculty members and graduates.

Results: Overall, our country's investments in higher education have increased almost every year. A strategy of expansion has also been pursued at the vocational school level. However, considering the current state of the global education system, departments should be opened in strategic areas that offer high returns and a strong presence in international markets, contributing to the growth of companies in these areas. Furthermore, these departments should be located adjacent to companies. This will allow students to be integrated with the industry and develop qualified personnel under the desired conditions. Thus, vocational schools will positively impact the local development of their respective regions.

Keywords

Local Development, Growth, Development Economics, Human Capital, Vocational School.

GİRİŞ

Tarih boyunca üniversitelerin üstlendiği roller büyük çeşitlilik göstermiştir. Üniversiteler, yalnızca eğitim ve öğretim vermekle kalmayıp, aynı zamanda toplumsal sorunların çözümünde de önemli görevler üstlenmiştir. Ülkelerin ideal toplum yapısına ulaşmasında üniversiteler önemli aktörler olarak öne çıkmaktadır. Ayrıca, üniversitelerin yerel bölgelerdeki işlevleri de oldukça çeşitlidir. En önemli işlevlerinden biri, devletin sunduğu hizmetlerin yerinde verilmesi ilkesine uygun olarak bireylerin eğitim hizmetlerine yaşadıkları yerde erişim sağlamasıdır. Bunun yanı sıra, üniversitelerin yerel kalkınmaya olumlu katkıları olduğu da gözlemlenmektedir.

Yüksekokulların konuşlandığı yöredeki ekonomik, sosyal ve kültürel etkiler kapsamında üniversite yerleşkesinin bulunduğu bölgede yerel işletmelerin müşteri portföyü genişleyebilir. Ayrıca öğrencilerin barınma ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla yurt ve benzeri hizmet sektörlerinin gelişmesi gibi önemli katkılar da sağlanmaktadır. Ancak, gerekli fizibilite çalışmaları yapılmadan üniversitelerin en küçük yerleşim yerlerine kadar açılması; yörelerin altyapı eksiklikleri; öğrencilerin sosyal ve kültürel faaliyetlerden yetersiz faydalanması; mezuniyet sonrası işgücü ihtiyacından fazla sayıda rastgele bölümün açılması ve özellikle sektörlerle ara eleman yetiştirme görevine sahip meslek yüksekokullarının, sektörlerin merkezinden uzak noktalarda konumlanması, mezunların emek piyasasında hak ettikleri konuma ulaşmalarını engellemektedir.

Son zamanlarda, Yükseköğretim Kurumu'nun önem verdiği, önlisans bölümlerinin sektörün faaliyet gösterdiği noktalarda açılması hedefiyle, yüksekokul öğrencilerinin eğitim sürecinde işin mutfağı olan sektörlerde uygulama yapabilmeleri sağlanmaya çalışılmaktadır. Ayrıca, 1990'lı yıllarda Michael Porter tarafından ortaya konulan sektörel kümelenme politikaları, üniversitelerin yerel kalkınmada önemli roller üstlenmesine katkı sağlayabilecektir. Kümelenmenin yaşandığı sektörlerde, firmaların daha uygun maliyetlerle mal ve hizmet üretebilmeleri için; hammadde sağlayıcılar, tedarikçiler, finans kuruluşları ve lojistik firmalarının varlığı ile sektöre yönelik ara eleman ihtiyacının karşılanması önem taşır. Bu doğrultuda, ilgili alanda üniversitelerde açılacak bölümler firmaların uluslararası piyasalarda rekabet gücünü artıracaktır.

Araştırmanın temel amacı, meslek yüksekokullarının mevcut durumunu tespit etmek ve bu doğrultuda politika önerileri sunmaktır. Diğer eğitim seviyelerine ait istatistikler ise karşılaştırma amacıyla çalışmaya dahil edilmiştir. Yıl bazında bir önceki yıla göre artış veya azalış oranları verilerek nedenleri hakkında çıkarımlar elde edilecektir. Ülkemizin yıllara göre nüfus verileri incelenerek açılan eğitim kurumlarının yeterliliği değerlendirilecektir. Sonuç bölümünde ise tespit edilen eksikliklere yönelik politika önerileri sunulacaktır.

Üniversite Kavramı, Amaçları, Görevleri ve Fonksiyonları

Var olan her şey anlamına gelen üniversite terimi, ilk olarak ortaçağda kullanılmış olup Latince dilindeki "Universitas" kavramından gelmektedir (Erdem, 2006, s. 299; Arda, 2003, s. 7). İlk çağlarda üniversite herhangi bir kurumsal birlikteliği

simgelemezken, zamanla birçok görev üstlenmiş ve evrendeki olayların anlamlandırılmasına yönelik çalışmalara ev sahipliği yapmıştır. Kısaca insanoğlunun tarih boyunca kendini ve çevresinde gerçekleşen olayları tanımada yardımcı olan birçok araştırma fırsatı bu eğitim kurumları aracılığıyla gerçekleştirmiştir. Özellikle bilimin ilk geliştiği dönemlerde üniversiteler, bulunduğu çağın ileri boyutunda fikirler beyan eden, dönem içerisinde radikal denebilecek düzeyde görüşler belirten kuruluşlar olarak karşımıza çıkmaktadır (Okay T., 2012, s. 36).

Üniversiteler, çevrelerini anlamak amacıyla yürüttükleri ileri düzeyde deneysel ve teorik çalışmaları, insanlığın bilgi dağarcığını genişletmek için dünya geneline yaymayı hedefleyen kurumlardır. Bunun sonucunda ise dünya genelinde bilimsel faaliyetlerin gelişmesinin sağlanmasını hedeflemektedirler. Bu kapsamda üniversitelerin temel amaçları aşağıda maddeler halinde şu şekilde özetlenebilir (Okay T., 2012, s. 37-38):

- Bünyesindeki uzman ekiplerle bilimsel danışmanlık hizmetinin verilmesi,
- Ülkelerin ekonomik olarak büyümelerinde önemli işlevlere sahip olan firmaların nitelikli eleman ihtiyacının giderilmesi,
- Ülkede yaşayan bireylerin refah seviyelerinin artırılması için gerekli olan önlemler hakkında toplumun yönlendirilmesi,
- Toplumdaki fertlerin eğitim seviyelerinin artırılması için örgün, ikinci öğretim, açıköğretim vb. modellerin uygulanması,
- Ekonomik, sosyal, çevresel ve bilimsel alanlarının gelişmesi için çeşitli kurumlarla işbirliğinin yapılması,
- Ülke içerisinde gerçekleşip nedenleri veya çözüm önerileri konularında çıkmaza girilen olayların tahlil edilmesi,
- Bilimsel faaliyet yapılırken kullanılan metotların gelişmesinde çaba gösterilmesi,
- Firmaların üretimlerini gerçekleştirirken inovatif sistemleri kullanmaları için bilimsel faaliyetlerin gerçekleştirilmesidir.

Yukarıda ayrıntılı yazılan amaçlar genel olarak özetlenirse ülkenin sahip olduğu fiziki ve beşeri kaynakların optimal seviyede üretime kazandırılmasında üniversitelerin önemli işleve sahip olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Bu da ülkelerin gelişmesinde üniversitelere önemli görevler yüklemektedir.

Üniversitelerin bulunduğu yörenin kalkınmasında olumlu etkisi olan temel işlevler (fonksiyonlar) gerekli olan bilgilerin tespit edilmesi, beşeri sermayenin eğitilmesi, toplumsal bilginin artırılması, teknolojik gelişmelerin yakından takip edilmesi, sermayeye aktarılan yatırımların genişletilmesi, bulunduğu bölgeye liderlik etmesi, bulunduğu çevreye olumlu yönden etki etmesi ve bilgilerin doğması için gerekli olan alt yapının oluşturulmasıdır (Goldstein & Drucker, 2006, s. 23).

Üniversiteler tarih boyunca çeşitli görevler üstlenmiş olsa da, topluma yön verme işlevi onları her zaman önemli ve güncel kılmıştır. Özellikle firmaların üretimlerini gerçekleştirmesi için gerekli olan nitelikli elemanların tedarikinde meslek yüksekokulları rol almaktadır. Bu da meslek yüksekokulların görevleri, amaçları, konumları, vb. unsurların tarih boyunca tartışılmasına neden olmuştur. Son zamanlarda yüksekokul mezunlarının iş hayatında, özellikle uygulamaya dayalı firmalarda adaptasyon sorunu yaşaması, eğitim sürecinde öğrencilerin alanlarıyla ilgili işyerlerinde uygulamalı ders almalarını zorunlu kılmıştır. Ayrıca yüksekokullar hangi alanda nitelikli eleman yetiştiriyorsa faaliyet yapan firmaların yoğunlaştığı sanayi siteleri, organize sanayi bölgesi, vb. yerlerde konuşlandırılması hedeflenmeye başlanmıştır.

Meslek yüksekokullarının temel işlevi firmaların ara eleman ihtiyacının karşılaması olmasına rağmen akademik olarak lisans düzeyine göre daha başarısız kişilerin tercih etmesi ve eğitim kurumlarının gelişen teknolojilere ayak uyduramaması istenilen ölçüde başarı elde edilememesine neden olmuştur (Özer, 2020, s. 357). Bu da eğitim kurumlarını tartışılır hale getirmiştir.

Araştırma konusuyla alakalı yapılmış çalışmalar bir sonraki bölüm olan literatür taramasında ele alınarak çalışmanın bilimsel alanda hangi boşluğu dolduracağı hakkında bilgi verilecektir.

Literatür Taraması

Bu bölümde alanda yapılmış bilimsel araştırmalar yazarın soyadı, çalışmanın yapıldığı yıl, kullanılan metot, amacı ve sonucu özetlenerek aşağıda yer alan Tablo 1’de gösterilmiştir. Bölüm sonunda ise çalışmanın literatürdeki hangi eksikliği gidereceği hakkında bilgi verilecektir.

Tablo 1. Literatür Taraması

Yazarın Soyadı	Yapıldığı Yıl	Kullanılan Metot	Çalışmanın Amacı	Çalışmanın Sonucu
Örs	2003	Anket Yöntemi	Bu çalışmanın amacı, Manisa'nın Salihli ilçesinde yaşayan halkın Salihli Meslek Yüksekokulu'ndan beklentilerini, görüşlerini ve okulu ne ölçüde, nasıl algıladıklarını belirlemektir.	Yöre halkının yüksekokuldan çeşitli beklentilere sahip olduğu ve bu kapsamda yüksekokula önemli sorumluluklar yüklendiği belirtilmiştir.
Erdem	2006	Niteliksel Çalışma	İnsanoğlunun yükseköğretim kurumlarına olan bakışının ve tarihsel olarak gelişiminin tespit edilmesidir.	Toplunun gelişmesi için bugünden geleceğe üniversitelerden beklenen işlevlerin neler olduğu tespit edilmeli ve önlemler alınmalıdır sonucuna ulaşılmıştır.
Işık	2008	İstatistiki Analiz	Türkiye'de kurulan üniversitelerin kentleşme üzerindeki etkisinin belirlenmesidir.	1990'lı yıllardan sonra yeni açılan üniversitelerin bulunduğu illerde net göç miktarını arttığı ileri sürülmektedir.
Yıldız	2010	Anket Yöntemi	Meslek yüksekokulunun yerel ekonomiye olan katkısının tespit edilmesidir.	Yüksekokul öğrencilerinin barınma, gıda, ulaşım, okul kantini ve kırtasiye gibi sektörlerde yaptığı harcamaların hesaplanması sonucunda, bu harcamaların yerel ekonomik kalkınmada istihdam ve gelir artışına önemli katkı sağladığı ileri sürülmüştür.
Okafor	2011	Nitel Çalışma	Makalenin temel amacı, Nijerya Ulusal Eğitim Politikası'nın ulusal kalkınma ve iş olanaklarının oluşturulmasındaki önemini vurgulamaktır.	Uygunsuz istihdamdan kaynaklanan emek israfı mesleki ve teknik eğitimle büyük ölçüde önlenebileceği için mesleki ve teknik eğitime önem verilmesi gerektiğine vurgu yapılmıştır.
Boateng	2012	Nitel Çalışma	Gana'da yeniden reformize edilen mesleki ve teknik eğitim kurumlarının etkili liderlik konusundaki başarısının belirlenmesi amaçlanmaktadır.	Yapılan programın mevcut yöneticilere ve yeni yönetici olmak isteyenlere yardımcı olması gerektiği ileri sürülmüştür.
Ojimba	2012	Nitel Çalışma	Araştırmada, Nijerya'daki mesleki ve teknik eğitimin sorunları, problemleri ve beklentileri eleştirel bir şekilde incelenmektedir. Ayrıca, mesleki ve teknik eğitimin öğretimi ve öğrenimi için gerekli iyileştirmelere yönelik politika önerilerinde bulunulması amaçlanmaktadır.	Çalışmada Nijerya'da ilerleme kaydedilebilmesi için teknik eğitimin karşı karşıya olduğu zorlukların tanınması ve şiddetle mücadele edilmesi önerilmiştir. Olumlu sonuçlar elde etmek için programlara yeterli kaynak ayrılması konusunda tavsiyede bulunulmuştur.
Amedorme & Fiagbe	2013	Nitel Çalışma	Makalede Gana'daki teknik ve mesleki eğitim ile öğretim programının karşılaştığı zorlukların tespit edilmesi ve çözüm önerilerinde bulunulması amaçlanmaktadır.	Mesleki eğitim ve öğretimin geliştirilmesi için çeşitli adımlar atılabilir. Hükümet, okul mezunları için mesleki eğitimi alternatif bir yol olarak teşvik etmelidir. Medya, mesleki eğitimin servet oluşturmadaki rolünü tanıtmalıdır. Ayrıca, mesleki eğitim kurumları farkındalık haftaları, sergiler ve açık günler düzenleyerek bu konuda bilinci artırabilir. Mesleki eğitim mezunlarının maaşlarının artırılması da önemli bir iyileştirme yoludur.

Tablo 1. Devamı

Yazarın Soyadı	Yapıldığı Yıl	Kullanılan Metot	Çalışmanın Amacı	Çalışmanın Sonucu
Ansah & Ernest	2013	Nitel Çalışma	Araştırmanın temel amacı, Gana özelinde teknik ve mesleki eğitim ve öğretimin önemini vurgulamaktır. Özellikle, bilim ve teknolojiyi teşvik etmek ve iş gücü piyasasının ihtiyaçlarına cevap vermek için müfredat tasarımı ve sunumunun kritik bir rolü olduğu üzerinde durulmaktadır.	Elde edilen bulgular neticesinde yazarlar, gerekli bilimsel ve teknolojik eğitim ile teknik becerilere sahip olan kişilerin servet yaratabileceğini ve bu kişilerin bir ülkenin ekonomik refaha ve endüstriyel gelişime ulaşmasına yardımcı olabileceğini vurgulamışlardır.
Binici & Koyuncu	2015	Anket Yöntemi	Bitlis Eren Üniversitesi öğrencilerinin yapmış oldukları harcamalarla bölge ekonomisine olan katkısının belirlenmesidir.	Elde edilen bulgular neticesinde üniversite öğrencilerinin aylık ortalama 405,206 TL bölge ekonomisine katkı sağladığını, her geçen gün artan miktarla bölge ekonomisine olumlu katkılarının olduğu ileri sürülmektedir.
Saatçi, Avcıkurt & Gülü D.	2015	Anket Yöntemi	Bursa ilinin Harmancık ilçesinde bulunan yüksekokula yerel halkın bakışının belirlenmesidir.	Elde edilen bulgular neticesinde yerel halkın yüksekokula karşı pozitif düşüncelere sahip olduğu sonucuna varılmıştır.
Aydın, Darıcı & Aydın	2016	Anket Yöntemi	Manyas Meslek Yüksekokulu'nun bölge ekonomisine olan katkısının tespit edilmesidir.	Yüksekokulunun bölge ekonomisine günlük 2884,349 TL katkısının olduğu ve yüksekokulun bölgeye önemli etkisinin bulunduğu ileri sürülmektedir.
Yılmazlar, Kocaoğlu, Batur, Tuna, Dursun & Gezici	2016	SWOT Analizi	Kırklareli sanayisinin ihtiyaçlarının ne olduğu ve bölgedeki meslek yüksekokullarının yaşamış olduğu problemlerin belirlenmesi hedeflenmektedir.	Sanayi alanının ihtiyacı olan tekniker sorununu çözmede bölgedeki meslek yüksekokullarının yetersiz kaldığı ve sanayinin elaman ihtiyacı konusunda dışarıya bağımlı olduğu ileri sürülmektedir.
Akyol, Zengin, Akkaşoğlu & Ulama	2018	Anket Yöntemi	Artvin'in Arhavi ilçesinde bulunan Arhavi Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin eğitim amacıyla gelmiş olduğu turizm destinasyonundaki imajlarının nasıl olduğunun belirlenmesidir.	Çalışmada öğrencilerin yöreye olan olumlu bakışında yerel ve merkezi idare ile sivil toplum kuruluşlarına önemli görevler düştüğüne vurgu yapılmıştır.
Erdoğan & Karagöl	2018	Anket Uygulaması	Yeni kurulan üniversitelerin bölge ekonomisine olan etkisinin Bingöl Üniversitesi özelinde tespit edilmesi amaçlanmaktadır.	Çalışmaya tabi olan 850 öğrencinin bölge ekonomisine aylık ortalama 6000 TL, 9 aylık eğitimleri boyunca ise 88 milyon TL katkı sağladığı ileri sürülmektedir.
Kılıçoğlu & Yıldız	2018	Anket Yöntemi	Bartın ilinde yaşayan halkın turizme olan bakışı ve bölgedeki turizm faaliyetlerinin yerel ekonomiye olan etkisinin ölçülmesi hedeflenmiştir.	Bölgedeki turizm faaliyetlerinin yerel kalkınmaya olumlu katkı sağladığı ve bu faaliyetlerin çeşitlendirilmesi için gerekli adımların belirlendiği ifade edilmiştir.
Ukachi & Ejiko	2018	Nitel Çalışma	Bu makalede Nijerya'daki mesleki teknik eğitimin geçmişi, bugünü ve geleceği incelenmektedir.	Nijerya halkının nitelikli elemanlar olabilmeleri için gerekli tedbirlerin alınması gerektiği savunulmaktadır.

Tablo 1. Devamı

Yazarın Soyadı	Yapıldığı Yıl	Kullanılan Metot	Çalışmanın Amacı	Çalışmanın Sonucu
Suharno, Pambudi & Harjanto	2020	Nitel Çalışma	Endonezya'daki mesleki eğitimin iniş çıkışlarını, tarihini, gelişimini, fırsatlarını ve zorluklarını kapsamlı bir şekilde tanımlamayı amaçlamaktadır.	Endonezya hükümeti, ülkedeki meslek yüksekokullarının sayısını artırmıştır. Ancak, yeni okul açılışlarının fizibilite çalışmalarına dayandırılmaması mezunların iş bulmasını zorlaştırmaktadır. Bu sorunun güçlü endüstri desteğiyle çözülebileceği belirtilmiştir.
Xiong & Chang	2022	Nitel Çalışma	Çalışma, mesleki eğitim ile ekonomik kalkınma arasındaki karşılıklı ilişkiyi ve bu alandaki mevcut sorunları analiz etmektedir. Ayrıca mesleki eğitimin sağlıklı gelişimini ve yerel ekonominin yüksek kaliteli büyümesini teşvik etmek amacıyla, Çin'de mesleki eğitim ile ekonomi arasındaki sinerjik gelişime yönelik hedefe odaklı çözüm önerileri sunulmaktadır.	Makalede, mesleki eğitim ile yerel ekonomi arasında sinerjik gelişme ve kazan-kazan iş birliği sağlanabilmesi için yeni durumlar ve gereksinimlerin dikkate alınması gerektiği vurgulanmıştır.
Yılmaz A.	2024	Anket Yöntemi	Artvin Şavşat Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin bölge ekonomisine olan katkısının tespit edilmesi amaçlanmaktadır.	Araştırma sonucunda bir öğrencinin bölge ekonomisine aylık ortalama 8218,09 TL katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır. Harcamaların ise barınma, gıda, ulaşım, giyim ve eğlence gibi sektörlerde yoğunlaştığı belirtilmiştir.
Wheelahan & Moodie	2024	İstatistiki Analiz	Avustralya özelinde Yüksekokulların görevlerinin ne olduğunu ve yerel bir aktör olarak işlevleri hakkında bilgi verilmesi amaçlanmaktadır.	Meslek yüksekokulların bölgesel kurumsallaşmada önemli etkiye sahip olduğu ileri sürülmüştür.

Kaynak: Yazar tarafından derlenmiştir.

Çalışmalarda genel olarak nitel, istatistiksel, anket yöntemi ve SWOT analizi yapılmıştır. Elde edilen bulgular neticesinde meslek yüksekokullarının kurulduğu bölgeye olumlu etkilerinin olduğu ve yöre ekonomisine pozitif katkı sağladığı sonucuna varılmıştır. Bu araştırmanın ise verilerin güncelliğini içerisinde barındırması ve Türkiye'yi genel olarak araştırma konusunu farklı değişkenlere göre yıl bazında ele alması bakımından literatüre katkı sağlayacağı öngörülmektedir. Ayrıca, yıl bazında artış veya azalışların incelenmesi, nedenlerinin yorumlanması ve çözüm önerilerinin sunulması açısından, bu çalışmanın politika yapıcılar için önemli bir projeksiyon işlevi göreceği düşünülmektedir.

Çalışma Kapsamında Ele Alınan Değişkenler

Araştırma kapsamında, öncelikle 2004-2024 yılları arasında eğitim durumuna göre mutluluk oranları incelenmiştir. Bu kapsamda elde edilen veriler aşağıda Tablo 2'de gösterilmektedir.

Tablo 2. Eğitim Durumlarına Göre Mutluluk Düzeyleri (2004-2024)

Mutluluk Oranı (%)					
Yıl	Eğitim Seviyeleri				
	Okul Bitirmemiş	İlkokul	İlköğretim veya Ortaokul	Lise ve Dengi Okullar	Yükseköğretim
2004	54,4	57,7	58,3	58,2	66,8
2005	54,0	55,2	61,4	61,5	64,0
2006	55,1	57,5	53,9	59,3	68,4
2007	57,8	59,3	61,6	62,8	61,9
2008	55,8	54,0	55,3	55,5	62,9
2009	51,8	52,5	56,1	54,7	63,2

Tablo 2. Devamı

Mutluluk Oranı (%)					
Yıl	Eğitim Seviyeleri				
	Okul Bitirmemiş	İlkokul	İlköğretim veya Ortaokul	Lise ve Dengi Okullar	Yükseköğretim
2010	56,3	60,5	61,6	62,7	67,7
2011	57,2	61,1	64,4	63,9	66,7
2012	55,0	60,0	60,2	63,6	67,4
2013	59,8	57,3	58,4	59,8	62,5
2014	57,9	54,8	55,8	55,1	60,2
2015	57,8	54,0	58,0	56,5	59,5
2016	63,5	62,9	61,4	57,8	60,2
2017	62,5	57,7	56,1	57,4	56,9
2018	59,0	52,3	52,6	51,3	53,9
2019	55,4	51,8	52,3	50,8	52,7
2020	54,4	50,3	44,2	46,8	46,1
2021	54,4	51,4	45,7	47,8	47,6
2022	51,7	52,7	46,3	48,3	48,2
2023	53,7	53,4	52,8	52,8	51,2
2024	52,5	49,4	50,2	48,9	49,1

Kaynak: TÜİK, Eğitim Durumuna Göre Mutluluk Düzeyi, <https://data.tuik.gov.tr/Search/Search?text=e%C4%9Fitim> (E.T.: 25.02.2025).

Tablo 2’ye göre, 2016 yılından itibaren yükseköğretim mezunlarının mutluluk oranları diğer eğitim seviyelerine göre sürekli olarak daha düşük seviyede seyretmektedir. Ancak genel ortalama mutluluk oranı %59 olarak gözlemlenmektedir. Buradan hareketle ülkemizdeki yükseköğretim mezunlarının yaklaşık 3/5’lik kısmının mutlu olduğu söylenebilir. İnsanların mutluluğunu etkileyen unsurlara bakıldığında; gelir, sağlık, bireyin toplumdaki statüsü, arkadaş ve aile ilişkileri, kurumsal ve sosyal başarılar, kişisel özellikler ile gelir dağılımındaki adaletsizliğin gibi birçok değişkenin etkili olduğu görülmektedir (Güzel, 2017, s. 389-390). Bu değişkenler de göz önünde bulundurulduğunda 2016 yılından itibaren yükseköğretim mezunlarındaki mutluluk oranlarının diğer eğitim seviyelerine göre az olmasında; Temmuz 2016’da Türkiye’de gerçekleşen darbe girişimi ve 6 Şubat 2023’te 11 ilimizde yaşanan deprem ile dünya genelinde Mart 2020’deki Covid-19 salgını gibi olağanüstü olayların etkisi olduğu söylenebilir. Ancak bu düşüş tek bir değişkene bağlanılamaz. Bu dönemler genel olarak değerlendirildiğinde yaşanan olağanüstü olayların insanlar üzerindeki olumsuz etkileri söz konusudur denilebilir.

Çalışma kapsamında ikinci olarak, 2021-2024 yılları arasında eğitimde olmayan ve istihdam edilmeyen genç nüfus oranları, eğitim seviyelerine göre incelenmiş ve aşağıda Tablo 3’te sunulmuştur. TÜİK bu sınıftakileri işsiz olan ve işgücüne dâhil olmayan genç nüfusta yer alıp aynı zamanda örgün, uzaktan vb. yöntemlerle eğitime devam etmeyenler olarak nitelendirmektedir (TÜİK, 2021, s. 8). TÜİK genç nüfusu ise 15-24 yaş aralığında tanımlamıştır (TÜİK, 2023, s. 1). Bu yaş aralığında herhangi bir eğitim kurumunda olmaması veya bir işte çalışıyor olmamasının altında ekonomik ve sosyal yapıda gerçekleşen birçok olumsuz etmen etkilidir. Çalışma kapsamında, farklı eğitim seviyelerindeki oranlar karşılaştırılacaktır.

Tablo 3. Ne Eğitimde Ne de İstihdam Olan Genç Nüfusun Eğitim Seviyeleri (2021-2024)

Yükseköğretim Düzeyindeki Oran (%)															
2021				2022				2023				2024			
I.	II.	III.	IV.	I.	II.	III.	IV.	I.	II.	III.	IV.	I.	II.	III.	IV.
37	36,7	39,7	33,4	30,9	29,7	38,3	32,9	30,5	26,4	33,3	26,3	27,5	26,7	36,3	27,8
Mesleki ve Teknik Lise Düzeyindeki Oran (%)															
2021				2022				2023				2024			
I.	II.	III.	IV.	I.	II.	III.	IV.	I.	II.	III.	IV.	I.	II.	III.	IV.
29,5	28,6	28,4	29,6	29,1	26,2	30,7	25,5	26,5	22,7	27,6	24,4	25,4	26,0	30,2	24,9

Tablo 3. Devamı

Yükseköğretim Düzeyindeki Oran (%)															
2021				2022				2023				2024			
I.	II.	III.	IV.	I.	II.	III.	IV.	I.	II.	III.	IV.	I.	II.	III.	IV.
Lise Düzeyindeki Oran (%)															
2021				2022				2023				2024			
I.	II.	III.	IV.	I.	II.	III.	IV.	I.	II.	III.	IV.	I.	II.	III.	IV.
21,2	22,4	26,3	23,5	24,6	24,9	32,8	22,7	22,8	23,5	29,1	22,1	24,5	21,4	29,6	24,6
Lise Altı Düzeyindeki Oran (%)															
2021				2022				2023				2024			
I.	II.	III.	IV.	I.	II.	III.	IV.	I.	II.	III.	IV.	I.	II.	III.	IV.
20,7	19,0	19,7	20,3	19,7	17,9	18,8	17,4	18,3	16,3	17,7	17,6	17,1	16,1	18,8	18,0
Okur-Yazar Olmayanların Oran (%)															
2021				2022				2023				2024			
I.	II.	III.	IV.	I.	II.	III.	IV.	I.	II.	III.	IV.	I.	II.	III.	IV.
90,7	78,5	79,3	83,9	83,5	79,1	77,1	78,6	85,3	82,0	87,4	80,3	79,7	89,3	83,9	78,6
15 - 24 Yaş Grubundaki Nüfus Oran (%)															
2021				2022				2023				2024			
I.	II.	III.	IV.	I.	II.	III.	IV.	I.	II.	III.	IV.	I.	II.	III.	IV.
24,7	23,5	26,0	25,0	24,2	22,7	27,1	22,5	22,7	20,8	24,7	21,4	22,0	20,8	26,3	22,5

Kaynak: TÜİK, Ne Eğitimde Ne İstihdamda Olan Genç Nüfusun Bitirdiği Eğitim Düzeyi, <https://data.tuik.gov.tr/Search/Search?text=E%C4%9Fitim> (E.T.: 27.02.2025).

Tablo 3' e göre ülkemizdeki genç nüfus oranı 2021, 2022, 2023 ve 2024 yıllarında sırasıyla %24,8, %24,1, %22,4 ve %22,9'dur. Ele alınan dört yılın ortalamasının %23,5 olduğu görülmektedir. Ülke nüfusunun ¼'ünün 15-24 yaş grubunda olduğu söylenebilir. Genç nüfus oranı olarak Avrupa devletleriyle (İrlanda %12.5, Hollanda %12.3, Danimarka %12.2, Fransa %12, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi ile Belçika %11.6, İsveç %11.3, Lüksemburg %11.1, Finlandiya %11 ve Romanya %10.7) Türkiye karşılaştırıldığında %23.6 ile en yüksek orana Türkiye'nin sahip olduğu görülmektedir (TÜİK, 2023, s. 1). Çeşitli nedenlerle ne eğitim alan ne de işgücünde yer alan genç nüfusun eğitim seviyeleri incelendiğinde, en yüksek oranın %82 ile okuryazar olmayanlarda, en düşük oranın ise %18,3 ile lise altı eğitim seviyesinde olduğu görülmüştür. Bu oranın diğer eğitim seviyelerinde yukarıdan aşağıya doğru sırasıyla %32,1 ile yükseköğretim, %27,2 ile mesleki ve teknik lise ve %24,75 ile Lise düzeyinde olduğu görülmektedir. Eğitim seviyeleri karşılaştırıldığında, herhangi bir niteliğe sahip olmayan ve emek piyasasında en düşük koşullarda istihdam edilen okuryazar olmayanların oranı en yüksek seviyededir. Buna karşılık, eğitim alanlarda eğitim seviyesi yükseldikçe istihdam oranının da arttığı görülmektedir. Bu artışta özellikle eğitim seviyesi arttıkça bireylerin daha iyi emek koşullarında ve en yüksek ücretle çalışmayı istemelerinin payı olduğu söylenebilir. Ayrıca tüm eğitim seviyelerinde bu oranın %36,9 olduğu tespit edilmiştir. Avrupa ülkeleri arasında, en yüksek oranlar Romanya'da %19, İtalya'da %15,2, Litvanya'da %14,7, Yunanistan'da %14,2, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nde %12,9 ve Bulgaristan'da %12,7 olarak görülmektedir. Bu veriler karşılaştırıldığında, ülkemizdeki oranın oldukça yüksek olduğu sonucuna varılmaktadır (Eurostat, 2024, s. 1). Özellikle genç nüfusun iş hayatına girmesini ve eğitim almasını engelleyen faktörler tespit edilip bu yönde politikalar geliştirilmelidir.

Çalışmada ele alınan diğer değişkenler arasında, 2011-2023 yılları arasındaki toplam eğitim harcamaları, bir önceki yıla göre artış/azalış oranları ile yükseköğretim seviyesinde eğitim alan öğrencilere yapılan birim başına harcamalar ve bunların önceki yıla göre değişim oranları yer almaktadır. Bu veriler aşağıda Tablo 4'te gösterilmektedir.

Tablo 4. Eğitim Düzeylerine Göre Öğrenci Başına Eğitim Harcaması, 2011-2023

Yıl	Toplam Eğitim Harcaması (Milyon TL)	Bir Önceki Yıla Göre Artış/Azalış Oranı (%)	Yükseköğretim Eğitim Seviyesinde Öğrenci Başına Yapılan Harcama (TL)	Bir Önceki Yıla Göre Artış/Azalış Oranı (%)
2011	73107	-----	9542	-----
2012	88886	+%18	10738	+%11

Tablo 4. Devamı

Yıl	Toplam Eğitim Harcaması (Milyon TL)	Bir Önceki Yıla Göre Artış/Azalış Oranı (%)	Yükseköğretim Eğitim Seviyesinde Öğrenci Başına Yapılan Harcama (TL)	Bir Önceki Yıla Göre Artış/Azalış Oranı (%)
2013	100651	+%12	10895	+%1
2014	116586	+%14	11329	+%4
2015	129892	+%10	11622	+%3
2016	154996	+%16	12637	+%8
2017	174490	+%11	13828	+%9
2018	217857	+%20	17902	+%23
2019	251924	+%14	19409	+%8
2020	267596	+%6	22719	+%15
2021	347066	+%23	29953	+%24
2022	587438	+%41	50236	+%40
2023	1130844	+%48	84759	+%41

Kaynak: TÜİK, Eğitim Düzeylerine Göre Öğrenci Başına Eğitim Harcaması, 2011-2023. <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKat?p=Egitim,-Kultur,-Spor-ve-Turizm-105> (E.T.: 17.03.2025).

Tablo 4'e genel olarak bakıldığında, toplam eğitim harcamalarının ve yükseköğretim seviyesinde öğrenci başına yapılan harcamaların sürekli arttığı görülmektedir. 2011 yılında toplam eğitim harcaması 73107 milyon TL iken 2023 yılına gelindiğinde 14,5 kat artarak 1130844 milyon TL'ye çıkmıştır. Bir önceki yıla göre artış/azalış incelendiğinde en fazla artış %48 ile 2023 yılında yaşanırken en az artış %6 oranla 2020 yılında gerçekleşmiştir. Toplam eğitim harcamasında 2020'de bir önceki yıla göre az artış yaşanmasında Mart 2020'de Dünya'da ve ülkemizde etkisini gördüğümüz Covid-19 virüs salgını sonrasındaki sokağa çıkma yasağı uygulamasından dolayı eğitimin online olmasının etkili olduğu söylenebilir. Yükseköğretim seviyesinde öğrenci başına yapılan harcama 2011 yılında 9542 TL iken 2023 yılında 7,9 kat artarak 84759 TL olmuştur. Bir önceki yıla göre artış/azalış incelendiğinde en fazla artış %41 ile 2023 yılında gerçekleşirken en az artış ise %1 ile 2013 yılında olmuştur.

Bir sonraki ele alınan değişken, 2011-2023 yılları arasında yükseköğretim seviyesinde yapılan eğitim harcamalarının finansman kaynağıdır. Bu veriler aşağıda Tablo 5'te gösterilmektedir.

Tablo 5. Finans Kaynağı ve Yükseköğretim Seviyesine Göre Eğitim Harcaması, 2011-2023

Yıl	Devlet Harcaması (Milyon TL)	Özel Harcaması (Milyon TL)	Uluslararası Kaynaklar (Milyon TL)	Devletten Hanehalkına Transfer Edilen Miktar (Milyon TL)
2011	22731	4943	259	2895
2012	27619	6608	266	3484
2013	30656	7262	301	3923
2014	35258	8490	317	4677
2015	40338	10117	212	5633
2016	47766	11824	396	8258
2017	54501	14270	405	8944
2018	69914	19323	507	10116
2019	74491	23965	625	9849
2020	87663	26341	881	10195
2021	115573	34066	1038	12673
2022	201235	60191	1733	19054
2023	354687	72364	2646	36671

Kaynak: TÜİK, Finans Kaynağı ve Yükseköğretim Seviyesine Göre Eğitim Harcaması, 2011-2023. <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=Egitim,-Kultur,-Spor-ve-Turizm-105> (E.T.: 17.03.2025).

Tablo 5'e göre 2011 yılında 22731 milyon TL olan devlet harcaması 2023 yılına gelindiğinde 14.6 kat artarak 354687 milyon TL olmuştur. Özel harcama ise 2011'de 4943 milyon TL iken 2023'de 13.6 kat artarak 72364 milyon TL olarak gerçekleşmiştir. Ülkemize uluslararası kaynaklardan aktarılan fonlar ise 2011'de 259 milyon TL'ken 2023'de 9.2 kat artarak 2646 milyon TL'ye ulaşmıştır. Devlet 2011'de 2895 milyon TL hanehalkına transfer ederken 2023'e gelindiğinde bu rakam 11.66 kat artarak 36671 milyon TL'ye çıkmıştır. Genel olarak eğitim harcamalarına aktarılan kaynaklar her yıl artmıştır.

Çalışma kapsamında ele alınan bir diğer değişken, 2011-2023 yılları arasında devlet ve özel eğitim kurumları tarafından yükseköğretim kurumlarına yapılan toplam harcamalar ile bu harcamaların bir önceki yıla göre artış veya azalış yüzdeleridir. Söz konusu veriler aşağıda Tablo 6'da gösterilmektedir.

Tablo 6. Hizmet Sunucuları ve Eğitim Düzeylerine Göre Eğitim Harcamaları, 2011-2023

Yıl	Devlet Eğitim Kurumlarınca Yükseköğretim Eğitim Kurumlarına Yapılan Toplam Harcama (Milyon TL)	Bir Önceki Yıla Göre Artış/Azalış Oranı (%)	Özel Eğitim Kurumlarınca Yükseköğretim Eğitim Kurumlarına Yapılan Toplam Harcama (Milyon TL)	Bir Önceki Yıla Göre Artış/Azalış Oranı (%)
2011	19097	-----	3876	-----
2012	22528	+%15	4718	+%18
2013	28250	+%20	6031	+%22
2014	31137	+%10	7040	+%14
2015	35245	+%12	8713	+%19
2016	42377	+%17	10235	+%15
2017	47629	+%11	11871	+%14
2018	59542	+%20	16889	+%30
2019	60132	+%1	20342	+%17
2020	73129	+%18	21802	+%7
2021	97041	+%25	27095	+%20
2022	165352	+%41	52597	+%48
2023	329160	+%50	84284	+%38

Kaynak: TÜİK, Hizmet Sunucuları ve Eğitim Düzeylerine Göre Eğitim Harcamaları, 2011-2023. <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=Egitim,-Kultur,-Spor-ve-Turizm-105> (E.T.: 17.03.2025).

Tablo 6'ya göre devlet eğitim kurumlarınca yükseköğretim eğitim kurumlarına yapılan toplam harcama 2011 yılında 1907 milyon TL iken 2023'te bu rakam 16.24 kat artarak 329160 milyon TL olmuştur. Yıl bazında artış/azalış oranları incelendiğinde en yüksek artış %50 ile 2023 yılında yaşanırken en az %1 ile 2019'da gerçekleşmiştir. Özel eğitim kurumlarınca yükseköğretim eğitim kurumlarına yapılan toplam harcama 2011'de 3876 milyon TL'ken 2023'te 20.75 kat artarak 84284 milyon TL'ye ulaşmıştır. Bir önceki yıla göre artış/azalışlar incelendiğinde en fazla artış %48 oranla 2022'de yaşanırken en az artış ise %7 ile 2020'de gerçekleşmiştir. Özel eğitim kurumlarının 2011'den 2023 yılına gelindiğinde yükseköğretim eğitim kurumlarına yapmış oldukları toplam harcama artış oranının devlet kurumlarınca yapılan toplam harcama artış oranından daha fazla olduğu görülmektedir. Genel olarak yükseköğretim eğitim kurumlarına aktarılan kaynağın her yıl arttığı tespit edilmiştir.

Çalışma kapsamında ele alınan bir diğer değişken, 1997-1998 ile 2023-2024 öğretim yılları arasındaki yükseköğretim erkek, kadın ve toplam net okullaşma oranlarıdır. Bu veriler aşağıda Tablo 7'de gösterilmektedir.

Tablo 7. Öğretim Yılı ve Eğitim Seviyesine Göre Net Okullaşma Oranı

Öğretim Yılı	Yükseköğretim Erkek Net Okullaşma Oranı (%)	Yükseköğretim Kadın Net Okullaşma Oranı (%)	Yükseköğretim Toplam Net Okullaşma Oranı (%)
1997-1998	11,3	9,2	10,3
1998-1999	11,8	9,7	10,8
1999-2000	12,7	10,5	11,6
2000-2001	13,1	11,4	12,3

Tablo 7. Devamı

Öğretim Yılı	Yükseköğretim Erkek Net Okullaşma Oranı (%)	Yükseköğretim Kadın Net Okullaşma Oranı (%)	Yükseköğretim Toplam Net Okullaşma Oranı (%)
2001-2002	13,8	12,2	13,0
2002-2003	15,7	13,5	14,7
2003-2004	16,6	13,9	15,3
2004-2005	18,0	15,1	16,6
2005-2006	20,2	17,4	18,9
2006-2007	21,6	18,7	20,1
2007-2008	22,4	19,7	21,1
2008-2009	29,4	25,9	27,7
2009-2010	31,2	29,6	30,4
2010-2011	33,4	32,7	33,1
2011-2012	35,6	35,4	35,5
2012-2013	38,4	38,6	38,5
2013-2014	38,9	40,9	39,9
2014-2015	38,0	41,1	39,5
2015-2016	39,2	42,6	40,9
2016-2017	39,6	43,9	41,7
2017-2018	44,0	47,4	45,6
2018-2019	41,9	46,4	44,1
2019-2020	40,6	46,3	43,4
2020-2021	40,5	48,5	44,4
2021-2022	40,3	49,2	44,7
2022-2023	41,1	51,2	46,0
2023-2024	36,7	49,0	42,7

Kaynak: TÜİK, Öğretim Yılı ve Eğitim Seviyesine Göre Net Okullaşma Oranı. <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=Egitim,-Kultur,-Spor-ve-Turizm-105> (E.T.: 17.03.2025).

Tablo 7'ye göre, yükseköğretimde erkek ve kadın net okullaşma oranları karşılaştırıldığında, 2011-2012 öğretim yılına kadar erkeklerin okullaşma oranı kadınlardan yüksektir. Ancak 2011-2012 öğretim yılından itibaren 2023-2024 öğretim yılına kadar kadınların net okullaşma oranı erkeklerden daha yüksek olmuştur. Yıl bazında incelendiğinde, erkeklerde en yüksek net okullaşma oranı %44 ile 2017-2018 öğretim yılında, kadınlarda %51,2 ile 2022-2023 öğretim yılında, toplamda ise %46 ile yine 2022-2023 öğretim yılında gerçekleşmiştir. En düşük oranlar ise 1997-1998 öğretim yılında erkeklerde %11,3, kadınlarda %9,2 ve toplamda %10,3 olarak kaydedilmiştir. Kadınlarda 2019-2020 ile 2023-2024 arasında; erkeklerde 2014-2015, 2018-2019, 2019-2020, 2020-2021, 2021-2022 ve 2023-2024 yıllarında; toplamda ise 2014-2015, 2018-2019, 2019-2020 ve 2023-2024 yıllarında okullaşma oranları dışında, genel olarak net okullaşma oranlarında artış görülmüştür.

Araştırma kapsamında ele alınan bir diğer gösterge, 2004-2005 ile 2023-2024 öğretim yılları arasındaki yükseköğretim kurum sayısı, öğretim elemanı, öğrenci ve mezun sayılarıdır. Bu veriler aşağıda Tablo 8'de gösterilmektedir.

Tablo 8. Öğretim Yılına Göre Yükseköğretimde Okul, Öğretim Elemanı, Öğrenci ve Mezun Sayısı, 2004-2023

Öğretim Yılı	Yükseköğretim Okul Sayısı (Adet)	Yükseköğretim Öğretim Elemanı Sayısı (Adet)	Yükseköğretim Öğrenci Sayısı (Adet)	Yükseköğretim Mezun Sayısı (Adet)
2004-2005	1283	82096	1969086	316128
2005-2006	1306	84785	2181217	340599
2006-2007	1339	89329	2291762	378818
2007-2008	1387	98766	2372136	409023
2008-2009	1495	100504	2757828	447132
2009-2010	1617	105427	3322559	520614

Tablo 8. Devamı

Öğretim Yılı	Yükseköğretim Okul Sayısı (Adet)	Yükseköğretim Öğretim Elemanı Sayısı (Adet)	Yükseköğretim Öğrenci Sayısı (Adet)	Yükseköğretim Mezun Sayısı (Adet)
2010-2011	1756	111495	3626642	496794
2011-2012	1914	118839	4112687	573434
2012-2013	2086	130653	4676566	648535
2013-2014	2748	142437	5139469	686879
2014-2015	3196	148903	5642562	752593
2015-2016	3735	156168	6186007	753480
2016-2017	3729	151763	6627505	749707
2017-2018	3827	158098	7010598	771460
2018-2019	3982	166225	7250129	797138
2019-2020	3979	174494	7541890	1044321
2020-2021	3695	179685	7791280	1087866
2021-2022	3925	184702	7829148	812313
2022-2023	3955	184566	6401149	847331
2023-2024	3956	184021	6562797	-

Kaynak: TÜİK, Öğretim Yılına Göre Yükseköğretimde Okul, Öğretim Elemanı, Öğrenci ve Mezun Sayısı, 2004-2023. <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=Egitim,-Kultur,-Spor-ve-Turizm-105> (E.T.: 17.03.2025).

Tablo 8' e göre 2004-2005 öğretim yılında yükseköğretim okul sayısı 1283 adet iken 2023-2024 öğretim yılına gelindiğinde 2.08 kat artarak 3956 adet olmuştur. Yükseköğretim öğretim elaman sayısı ise 2004-2005 öğretim yılında 82096 adet iken 2023-2024 öğretim yılında 1.24 kat artarak 184021 adete yükselmiştir. Yükseköğretim öğrenci sayısı 2004-2005 öğretim yılında 1969086 adetken 2023-2024 öğretim yılında 2.33 kat artarak 6562797 adet olmuştur. Son olarak 2004-2005 öğretim yılında 316128 adet yükseköğretim mezunu varken 2022-2023 öğretim yılında ise 1.68 kat artarak 847331 adete yükselmiştir. Genel olarak ele alınan değişkenlerin artış eğilimi gösterdiği görülmektedir.

Bir diğer gösterge, Türkiye'de kamu ve özel üniversitelerde okuyan erkek, kadın ve toplam meslek yüksekokulu öğrenci sayılarıdır. Bu sayılara ilişkin 1994-1995 ile 2023-2024 öğretim yıllarına ait veriler aşağıda Tablo 9'da sunulmuştur.

Tablo 9. Türkiye'nin Kamu ve Özel Üniversitelerinde Bulunan Toplam Meslek Yüksekokullarının Cinsiyet Dağılımı ve Toplam Öğrenci Sayısı

Öğretim Yılı	Kamu ve Özel Üniversitelerinde Okuyan Erkek MYO Öğrenci Sayısı (Adet)	Kamu ve Özel Üniversitelerinde Okuyan Kadın MYO Öğrenci Sayısı (Adet)	Toplam (Kamu+Özel) MYO Öğrenci Sayısı (Adet)
1994-1995	82676	43202	125878
1995-1996	95497	53496	148993
1996-1997	105229	62905	168134
1997-1998	120976	71350	192326
1998-1999	126235	76488	202723
1999-2000	134106	83652	217758
2000-2001	146078	93193	239271
2001-2002	159546	103103	262649
2002-2003	208473	115498	323971
2003-2004	225091	119880	344971
2004-2005	246694	135814	382508
2005-2006	95497	53496	148993
2006-2007	295659	176208	471867
2007-2008	311158	185727	496885
2008-2009	335203	205725	540928
2009-2010	362500	222168	584668

Tablo 9. Devamı

Öğretim Yılı	Kamu ve Özel Üniversitelerinde Okuyan Erkek MYO Öğrenci Sayısı (Adet)	Kamu ve Özel Üniversitelerinde Okuyan Kadın MYO Öğrenci Sayısı (Adet)	Toplam (Kamu+Özel) MYO Öğrenci Sayısı (Adet)
2010-2011	364321	220000	584321
2011-2012	406792	248614	655406
2012-2013	464440	291349	755789
2013-2014	977401	825571	1802972
2014-2015	1062823	950939	2013762
2015-2016	1198343	1087063	2285406
2016-2017	1335771	1220155	2555926
2017-2018	1424366	1344391	2768757
2018-2019	1410461	1418969	2829430
2019-2020	1476843	1526121	3002964
2020-2021	1505909	1608714	3114623
2021-2022	1567424	1682677	3250101
2022-2023	1285803	1361251	2647054
2023-2024	1327912	1494714	2822626

Kaynak: YÖK, Türkiye'nin Kamu ve Özel Üniversitelerinde Bulunan Toplam Meslek Yüksekokulu Öğrenci Sayısı. <https://istatistik.yok.gov.tr/> (E.T.: 17.03.2025).

Tablo 9'a göre 1994-1995 öğretim yılında kamu ve özel üniversitelerde okuyan erkek MYO öğrenci sayısı 82676 adet iken 2023-2024 öğretim yılından 15.06 kat artarak 1327912 adet olmuştur. Kadınlar ise 1994-1995 öğretim yılında 43202 adet iken 2023-2024 öğretim yılında 33.6 kat artarak 1494714 adet olmuştur. Toplam sayıda ise 1994-1995 öğretim yılında 125878 adetken 21.4 kat artarak 2822626 adet olmuştur. Genel olarak MYO eğitim seviyesindeki öğrenci sayıları artmıştır.

SONUÇ ve DEĞERLENDİRME

Üniversiteler, ülkelerin fiziki ve beşeri kaynaklarını etkin ve verimli kullanmasında kritik bir role sahiptir. Özellikle firmaların üretimlerini optimal düzeyde gerçekleştirebilmeleri için, alanında uzman ve teknolojik yenilikleri yakından takip edebilen nitelikli elemanlara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu ihtiyacı karşılamak amacıyla kurulan MYO'lar ise uygulamada beklenen performansı tam olarak gösterememektedir. Bu nedenle, geçmişten günümüze MYO'ların firmaların taleplerine uygun nitelikli eleman yetiştirmesi amacıyla çeşitli politikalar uygulanmıştır. Ancak, şimdiye kadar yüzde yüz başarı sağlayan bir politika geliştirilememiştir.

Çalışmada, meslek yüksekokullarının (MYO) genel işlevlerine değinildikten sonra, bu kurumların kurulduğu bölgelerde üstlendikleri roller incelenmiştir. Devamında, alanla ilgili yerli ve yabancı literatür taranarak mevcut bilgi birikimi ortaya konmuştur. Araştırmanın temel amacı, Türkiye özelinde üniversitelere ilişkin veriler derlenerek MYO'ların genel görünümünü ortaya koymaktır. Bu kapsamda, önceki yıllarla karşılaştırmalı olarak MYO sayısındaki artış ve azalışlar değerlendirilmiştir. Ayrıca, son dönemde MYO'lara atfedilen işlevler ele alınmış ve uygulamada karşılaşılan sorunlar tespit edilmiştir. Bu sorunların giderilmesine yönelik politika önerileri ise aşağıda maddeler hâlinde sunulmuştur.

Çalışma kapsamında ele alınan veriler ışığında elde edilen bulgular aşağıda maddeler halinde sıralanmıştır:

- Eğitim seviyelerine göre mutluluk oranları incelendiğinde, 2016 yılından itibaren yükseköğretim seviyesinin diğer seviyelere göre daha düşük orana sahip olduğu görülmektedir. Bu düşüşte, özellikle Mart 2020'de dünya ve ülkemizde etkili olan Covid-19 salgını ile Türkiye'de gerçekleşen 15 Temmuz Darbe Girişimi ve 11 ilde yaşanan 6 Şubat depremleri gibi olayların bireyler üzerindeki olumsuz etkileri ve sektörlerde meydana gelen daralmaların etkili olduğu söylenebilir.
- Ülkemizde yıllar içinde hükümetlerin toplam eğitim harcamaları ile yükseköğretim seviyesinde öğrenci başına yapılan harcamalar sürekli artmıştır. Bu artış, ülke nüfusunun büyümesi ve eğitim gören bireylerin seviyelerinin yükselmesiyle açıklanabilir.
- 2011-2023 yılları arasında eğitim alanındaki devlet ve özel sektör harcamaları sürekli artış göstermiştir. Ancak uluslararası kaynaklara göre, devletten hanehalkına aktarılan miktar 2015 yılında azalmış, 2019 yılında ise benzer

bir düşüş yaşanmıştır; diğer yıllarda ise artış eğilimi sürmüştür. Bu yıllarda gözlenen azalmaların, dönemsel ekonomik dalgalanmalardan kaynaklandığı söylenebilir.

- 2011-2023 yılları arasında devlet ve özel eğitim kurumlarının yükseköğretim eğitim kurumlarına yaptığı toplam harcamalar sürekli artmıştır. Bir önceki yıla göre artış oranları incelendiğinde, devlet eğitim kurumlarının en yüksek artışı %50 ile 2023 yılında, en düşük artışı ise %1 ile 2019 yılında gerçekleşmiştir. Özel eğitim kurumlarında ise en yüksek artış %48 ile 2022 yılında, en düşük artış %7 ile 2020 yılında olmuştur. Her iki kesimin harcamalarında da her yıl pozitif yönlü artış yaşanmıştır.
- 1997-1998/2023-2024 öğretim yıllarına ait yükseköğretim net okullaşma oranları incelendiğinde 2011-2012 öğretim yılına kadar erkeklerdeki oran kadınlardan fazlayken sonraki dönemlerde kadınların daha fazla olduğu tespit edilmiştir.
- 2004-2005/2023-2024 öğretim yıllarındaki yükseköğretim okul, öğretim elemanı, öğrenci ve mezun sayıları incelendiğinde genel olarak her yıl arttığı söylenebilir.
- 1994-1995/2023-2024 öğretim yıllarında kamu ve özel üniversitelerde okuyan erkek, kadın ve toplam meslek yüksekokulu sayıları ele alınmıştır. Buna göre yıl bazında arttığı görülmektedir. Bu artışın nedeni olarak hükümetlerin izlemiş olduğu eğitim politikaları ve artan nüfus miktarı sayılabilir.

Çalışma kapsamında ele alınan değişkenlerde, halkın yükseköğretim seviyesine kadar eğitim alabilmesi için devlet/kamu harcamalarının artırıldığı görülmektedir. Ayrıca, eğitim seviyesindeki yükselmenin bireyler üzerinde olumlu etkiler sağladığı da gözlemlenmiştir. Üniversitelerde yükseköğretim programları açılırken, uluslararası düzeydeki teknolojik gelişmeler de dikkate alınmalıdır. Özellikle bu alanlarda yeni bölümler açılarak, ülkemizin uluslararası pazarda hak ettiği payı alması sağlanmalıdır.

Yükseköğretim programları, ülkemizde ihtiyaç duyulan alanlar doğrultusunda güncellenmelidir. Ara eleman ihtiyacını karşılamak amacıyla kurulan meslek yüksekokullarındaki bölümlerin, ilgili sektörlerin yoğunlaştığı Organize Sanayi Bölgeleri gibi alanlarda açılması teşvik edilmelidir. Böylece öğrenciler, sektörün içinde eğitim alarak özellikle uygulama derslerini firmaların ilgili departmanlarında yapma imkânı bulacaklardır. Bu sektörle iç içe eğitim, mezunların ilgili sektörlerde daha kolay istihdam edilmelerine katkı sağlayacaktır. Bu tür uygulamalar bazı üniversiteler tarafından hayata geçirilmekle birlikte, ülke geneline yaygınlaştırılması, bölgeler arasındaki gelir adaletsizliklerini azaltacak ve yerel kalkınmanın olumlu yönde gelişmesine katkı sağlayacaktır.

Beyanlar

Etik kurul beyanı: Çalışma kapsamında etik kurulu onayı alınmamıştır.

Çıkar Çatışması Beyanı: Çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Finansal Destek: Çalışmanın ortaya çıkmasında herhangi bir finansal destek alınmamıştır.

KAYNAKLAR

AKYOL, C., ZENGİN, B., AKKAŞOĞLU, S. & ULAMA, Ş. (2018). Destinasyon pazarlamasında imaj rolünün üniversite öğrencileri tarafından algılanması; Arhavi Meslek Yüksekokulu örneği. *MANAS Journal of Social Studies*, 7 (2), 637-655. <https://dergipark.org.tr/en/pub/mjss/issue/40519/485978>

AMEDORME, S.K. & FIAGBE, Y.A.K. (2013). Challenges facing technical and vocational education in Ghana. *International Journal of Scientific & Technology Research*, 2 (6), 253-255. https://www.researchgate.net/publication/303882753_Challenges_Facing_Technical_And_Vocational_Education_In_Ghana/link/57df151408ae5292a37f4737/download?_tp=eyJjb250ZXh0Ijp7InBhZ2UiOiJwdWJsaWNhdGlvbiIsInByZXZpb3VzUGFnZSI6bnVsbH19

ANSAH, S.K. & ERNEST, K. (2013). Technical and vocational education and training in Ghana: a tool for skill acquisition and industrial development. *Journal of Education and Practice*, 4 (16), 172-180. https://www.researchgate.net/publication/305475999_Technical_and_Vocational_Education_and_Training_in_Ghana_A_Tool_for_Skill_Acquisition_and_Industrial_Development

ARDA, B. (2003). Üniversite'nin araştırma işlevi ve etik. *Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi Özel Eki*, 25 (4), 7-11.

AYDIN, G., DARICI, B & AYDIN, B. (2016). Yükseköğretim kurumlarının yerel ekonomilere katkıları: Manyas Meslek Yüksekokulu örneği. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19 (36), 305-328. Doi: 10.31795/baunsobed.645224

BİNİCİ, F. Ö. & KOYUNCU, B. (2015). Üniversite öğrencilerinin 2012-2013 harcamalarının Bitlis ili ekonomisine katkısının incelenmesi. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4 (1), 113-126. <https://dergipark.org.tr/en/pub/bitlissos/issue/3713/49127>

- BOATENG, C. (2012). Restructuring vocational and technical education in Ghana: the role of leadership development. *International Journal of Humanities and Social Science*, 2 (4), 108-114. https://www.academia.edu/88276283/Restructuring_Vocational_and_Technical_Education_in_Ghana_The_Role_of_Leadership_Development
- ERDEM, A.R. (2009). Dünya'daki yükseköğretimin değişimi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15, 299-314. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1722323>
- ERDOĞAN, M. & KARAGÖL, V. (2018). Bölgesel kalkınmada yeni kurulan üniversitelerin rolü: bingöl örneği. *Uluslararası Ekonomi, İşletme ve Politika Dergisi*, 2 (1), 51-78. Doi: 10.29216/ueip.397494
- EUROSTAT (2024). Young people neither in employment nor in education and training (15-29 Years) - % of the total population in the same age group. Doi: 10.2908/TIPSLM90
- GOLDSTEIN, H. & DRUCKER, J. (2006). The economic development impacts of universities on regions: do size and distance matter?, *Economic Development Quarterly*, 20 (1), 22-43. Doi: 10.1177/0891242405283387
- GÜZEL, S. (2017). Gelir eşitsizliği, refah ve mutluluk. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6 (3), 389-394. Doi: 10.18506/anemon.322631
- İŞİK, Ş. (2008). Türkiye'de üniversitelerin kentleşme üzerine etkileri. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10 (3), 159-181. https://tucaum.ankara.edu.tr/wp-content/uploads/sites/280/2015/08/semp5_13.pdf
- KILIÇOĞLU, İ. & YILDIZ, Z. (2018). Yerel kalkınmada turizm sektörünün rolü ve Bartın ili örneği. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10 (25), 604-628. Doi: 10.20875/makusobed.455034
- OJIMBA, D.P. (2012). Vocational and technical education in Nigeria: issues, problems and prospects' dimensions (IPP). *Journal of Educational and Social Research*, 2 (9), 23-30. Doi: 10.5901/jesr.2012.v2n9p23
- OKAFOR, E. C. (2011). The role of vocational and technical education in manpower development and job creation in Nigeria. *Journal of Research and Development*, 2 (1), 152-159. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2904890
- OKAY T., A. (2012). *Bölgesel kalkınma ve üniversiteler: Kırklareli örneği*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- ÖRS, F. (2003). Meslek yüksekokullarının toplumsal işlevi: bir meslek yüksekokulunun kurumsal imaj araştırması. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10, 1-16. <https://dergipark.org.tr/en/pub/musbed/issue/23504/250416>
- ÖZER, M. (2020). Türkiye'de mesleki eğitimde paradigma değişimi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40 (2), 357-384. Doi: 10.17152/gefad.752523
- SAATÇI, G., AVCIKURT, C. & GÜDÜ D., Ö. (2015). Yerel halkın üniversiteye bakış açısı: Harmancık Meslek Yüksekokulu örneği. *Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi*, 47, 126-140. <https://dergipark.org.tr/en/pub/abuhssbd/issue/32940/365946>
- SUHARNO, P., PAMBUDI, N. A. & HARJANTO, B. (2020). Vocational education in Indonesia: history, development, opportunities, and challenges. *Children and Youth Services Review*, 115, 1-8. Doi: 10.1016/j.childyouth.2020.105092
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). 2025. Eğitim durumuna göre mutluluk düzeyi. Erişim tarihi: 25.02.2025 <https://data.tuik.gov.tr/Search/Search?text=e%C4%9Fitim>
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). 2025. Eğitim düzeylerine göre öğrenci başına eğitim harcaması 2011-2023. Erişim tarihi: 17.03.2025 <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=Egitim,-Kultur,-Spor-ve-Turizm-105>
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). 2025. Finans kaynağı ve yükseköğretim seviyesine göre eğitim harcaması 2011-2023. Erişim tarihi: 17.03.2025 <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=Egitim,-Kultur,-Spor-ve-Turizm-105>
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). 2021. Hanehalkı işgücü araştırması hakkında genel açıklama. Erişim tarihi: 24.03.2025 <file:///C:/Users/Dell/Downloads/ihfME2Qic2EPK5IzaqLGI3OsJK5Np4DtUKPjYmxApIzppbEaPo270DahwgeAn4GbPCrykcmUzyRF1VFEasllaUX8Xac8znxaUilC7zP1rfM=.pdf>
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). 2025. Hizmet sunucuları ve eğitim düzeylerine göre eğitim harcamaları, 2011-2023. Erişim tarihi: 17.03.2025 <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=Egitim,-Kultur,-Spor-ve-Turizm-105> ().
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). 2023. İstatistiklerle gençlik. Erişim tarihi: 24.03.2025 <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=İstatistiklerle-Genclik-2023-53677#:~:text=Birle%C5%9Fmi%C5%9F%20Milletler%20tan%C4%B1m%C4%B1na%20g%C3%B6re%2015,y%C4%B1l%C4%B1nda%20%15%2C1%20oldu>
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). 2025. Ne eğitimde ne istihdamda olan genç nüfusun bitirdiği eğitim düzeyi. Erişim tarihi: 27.02.2025 <https://data.tuik.gov.tr/Search/Search?text=E%C4%9Fitim>
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). 2025. Öğretim yılına göre yükseköğretimde okul, öğretim elemanı, öğrenci ve mezun sayısı, 2004-2023. Erişim tarihi: 17.03.2025 <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=Egitim,-Kultur,-Spor-ve-Turizm-105>

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). 2025. Öğretim yılı ve eğitim seviyesine göre net okullaşma oranı. Erişim tarihi: 17.03.2025 <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=Egitim,-Kultur,-Spor-ve-Turizm-105>

UKACHI, P. A. & EJIKO, S. O. (2018). Importance of vocational technical education in present day Nigeria economy. *Global Scientific Journal*, 6 (8), 530-533. https://www.researchgate.net/profile/Samuel-Ejiko/publication/327345466_IMPORTANCE_OF_VOCATIONAL_TECHNICAL_EDUCATION_IN_PRESENT_DAY_NIGERIA_ECONOMY/links/5b895235299bf1d5a7344cb5/IMPORTANCE-OF-VOCATIONAL-TECHNICAL-EDUCATION-IN-PRESENT-DAY-NIGERIA-ECONOMY.pdf

YILDIZ, E. (2010). Meslek yüksekokullarının yerel ekonomiye katkıları: Babaeski Meslek Yüksekokulu örneği. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12 (2), 87-102. <https://dergipark.org.tr/en/pub/trakyasobed/issue/30222/326314>

YILMAZ A., C. (2024). Şavşat Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin Şavşat ilçe ekonomisine katkıları. *Electronic Journal of Vocational Colleges*, 14 (1), 16-29. Doi: 10.17339/ejovoc.1470472

YILMAZLAR, E., KOCAOĞLU, S., BATUR, A., TUNA, M., DURSUN, B. & GEZİCİ, H. (2016). Bölgesel kalkınmada etkin rol oynaması beklenen meslek yüksekokulu mezunlarının problemleri ve çözüm önerileri: Kırklareli örneği. 5. Uluslararası Meslek Yüksekokulları Sempozyumu Bildiri Kitabı, 463- 471.

Yükseköğretim Kurumu (YÖK). 2025. Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi. Erişim tarihi: 17.03.2025 <https://istatistik.yok.gov.tr/>

Yükseköğretim Kurumu (YÖK). 2025. Türkiye'nin kamu ve özel üniversitelerinde bulunan toplam meslek yüksekokulu öğrenci sayısı. Erişim tarihi: 17.03.2025 <https://istatistik.yok.gov.tr/>

WHEELAHAN, L. & MOODIE, G. (2024). What do vocational colleges do and why do they matter? Thinking about the role of colleges as local actors. *Journal of Vocational Education & Training*, 77 (1), 36-57. Doi: 10.1080/13636820.2024.2427778

XIONG, H. & CHANG, K. (2022). The impact of vocational education on the high-quality development of local economy in the new era. *Advances in Vocational and Technical Education*, 4 (4), 63-69. Doi: 10.23977/avte.2022.040410

Summary

Throughout history, production centers have always used many methods to realize effective and efficient production. Recently, the role of qualified personnel in improving their production has increased considerably. In order to meet these goals, companies aim to employ experts in their fields. Training the required qualified personnel is both a very costly and long-term process for the company. In addition, the fact that the trained personnel leave the job afterwards causes them to bear extra costs. In addition, small-scale companies that do not have the power to do this costly process cannot compete with large companies on equal terms and end their commercial activities by not being able to compete. The state undertakes the task of meeting the need for qualified personnel in order to ensure the sustainability of the commercial field and to create equal conditions. In this context, it is aimed to establish Vocational Schools in the Turkish Education System and to meet the qualified personnel needs of companies. We see that Vocational Schools do not only fulfill the educational function in the places where they are established, but also make significant contributions to solving the problems of the region where they are located. In addition, if they become a brand in the field where they provide education, they become a center of attraction for foreign investors and positively affect local economic development. In the study, in order to reveal the level reached in our country's higher education institutions, statistical data from TUIK and YOK were taken into consideration and comments were made on the increases/decreases on a yearly basis. According to the findings, it was concluded that there was an increase in the higher education expenditures of the public and private sectors, the number of schools, teaching staff, students and graduates.